

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Katedra sociální práce

Bakalářská práce

Jana Holmanová

Stravovací zvyklosti matek s dětmi v azylovém domě

Eating habits in the asylum house

Praha 2015

Vedoucí práce: doc. PhDr. Oldřich Matoušek

Poděkování:

Ráda bych poděkovala panu doc. PhDr. Oldřichu Matouškovi za odborné vedení a metodickou pomoc při psaní mé práce.

V další řadě bych chtěla poděkovat:

Sociální pracovníci Azylového domu pro matky s dětmi v Litoměřicích za poskytnutí informací a milý přístup. Sociálním a tréninkovým pracovnícům Kolpingova domova pro matky s dětmi v Praze za vstřícnost a cenné informace. Klientkám výše zmíněných azylových domů za poskytnutí rozhovorů a trpělivost. Rodině Kotěrových za osvětu v tématice romského stravování. Ústavu romistiky na FF UK v Praze za poskytnutí informací a odborné literatury. Svému příteli Vadimovi, rodině, kolegyním z ročníku a ostatním přátelům za velkou podporu.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 6. 1. 2015

.....
Jana Holmanová

Abstrakt:

Ve své práci se zabývám stravovacími zvyklostmi matek s dětmi v azylových domech. Hlavně tím, proč se stravují tak, jak se stravují, jaké jsou v jejich finanční situaci možnosti zdravého stravování a jak se s matkami v tomto směru v zařízení pracuje. V teoretické části jsou hlavně nashromážděná fakta o této problematice a praktická část obsahuje výsledky kvalitativního výzkumu, který jsem uskutečnila při návštěvách zařízení.

Klíčová slova:

azylový dům, matka samoživitelka, rodina, skryté bezdomovectví, péče o dítě, stravovací zvyklosti, práce s rodinou

Abstract:

The work is focused on the eating habits of mothers and their children who are living in shelters, The main question is why they have the eating habits they have, what are their financial options for healthy eating, and how this area has been addressed with mothers in shelters. The theoretical part is based on information and facts about this issue. The practical part includes the results of qualitative research done by the author of this work during visits to these institutions.

Keywords:

shelter, single mother, family, hidden homelessness, child care, eating habits, work with family

OBSAH

Úvod.....	6
Teoretická část	7
1 Základní pojmy	7
2 Matky samoživitelky a jejich situace v České republice	9
2.1 Matka samoživitelka bez přístřeší v současné době v České republice	10
3 Stravovací zvyklosti matek s dětmi v azylových domech	17
3.1 Stravovací zvyklosti matky s dětmi při nástupu do azylového domu	18
3.2 Metody ke zlepšení stravovacích zvyklostí matky s dětmi v azylovém domě..	18
4 Stravování u Romů.....	22
4.1 Z rozhovoru s romskými ženami.....	22
5 Azylový dům pro matky s dětmi.....	24
5.1 Kolpingův dům – azylový dům pro matky s dětmi	24
5.2 Azylový dům pro matky s dětmi v Litoměřicích.....	28
Praktická část	29
6 Cíle mé práce.....	29
7 Vzorek	30
8 Metody výzkumu	31
8.1 Výzkumný nástroj:	31
8.2 Přepis jednoho z rozhovorů s klientkou AD.....	32
8.3 Přepis rozhovoru s tréninkovou pracovnící AD	33
9 Výsledky výzkumu.....	33
Závěr	37
Použité informační zdroje	40
Seznam internetových zdrojů.....	41
Příloha A	42

ÚVOD

Ve své bakalářské práci se budu zabývat problematikou stravovacích zvyklostí matek s dětmi v azylových domech.

Je jasné, že pokud se matka s dětmi ocitne ve složité životní situaci a dostane se do azylového domu, je před ní mnoho překážek a problémů, kterým musí čelit. Jedním z hlavních úkolů pro matku je naučit se hospodařit s penězi, které má k dispozici, a to tak, aby dokázala uživit sebe, své děti a dokázala v budoucnu žít mimo azylový dům.

Stravování je nedílnou součástí života každého člověka. V současné době se lidé hodně zajímají o to, jak se správně a zdravě stravovat. U matek samoživitelek, které se dostanou do azylového domu, dochází k tomu, že nemají finanční prostředky, praktické dovednosti, znalosti a mnohdy ani psychické síly na to, aby přemýšlely, zda se ony a jejich děti stravují zdravě, či ne. Přitom zdravá a vyvážená strava pomáhá předcházet mnoha zdravotním problémům a ovlivňuje tělesný i psychický stav a rozvoj hlavně u dětí.

Rozhodla jsem se proto zabývat se ve své bakalářské práci tím, jaké mají matky s dětmi v azylových domech stravovací návyky, proč takové mají a jak se s matkami v azylovém domě v tomto směru pracuje. Vzhledem k tomu, že značnou část klientek v azylovém domě tvoří romské matky s dětmi, rozhodla jsem se jednu kapitolu věnovat stravování u Romů.

Protože k této problematice není v české a anglické literatuře mnoho informačních zdrojů, čerpala jsem hlavně z informací, které jsem získala při výzkumu a při návštěvách v zařízeních.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Základní pojmy

Azylový dům - shelter

Azylový dům podle Matouška (2008, s. 30), „*Ubytovací zařízení pro osoby bez přístřeší, jenž by těm klientům, kteří jsou pro změnu životního stylu motivováni, mělo umožnit integraci do společnosti. Proto v některých azylových domech klienti procházejí tzv. integračními stupni, tj. fázemi pobytu, během nichž si klient klade postupně náročnější cíle. (...)*“

V České republice jsou poskytovateli této služby většinou církve, nestátní organizace, nebo státní orgány.

Azylový dům pro matky s dětmi - refuge for mothers with children

Azylový dům pro matky s dětmi podle Matouška (2008, s. 30) „*Zařízení pro ubytování matek s malými dětmi (v ČR do 3 let), které se dostaly do tak nepříznivé situace, že by bez náhradního ubytování nebyly schopny vychovávat své dítě.*“ Azylové domy jsou v ČR zřizovány orgány státu, obcemi nebo neziskovými organizacemi jako jsou církve nebo např. Armáda spásy. Azylové domy poskytují soukromí ve formě samostatného pokoje s případným kuchyňským koutem. Návštěvy v azylových domech jsou regulovány. Matky dostávají ze strany pracovníků azylových domů podporu a odbornou pomoc při výchově dětí, instrukce, systematické nebo terapeutické vedení. Matka přitom hradí část reálných nákladů. Ukončení pobytu v azylových domech je komplikováno nedostatkem sociálních bytů - a tento problém se dotýká všech osob bez přístřeší. Některé azylové domy mají jasně definovanou cílovou skupinu matek s dětmi. Jsou azylové domy, které se specializují na matky, které byly oběťmi domácího násilí, na matky mladší 18 let apod. Do azylových domů, které jsem navštívila, jsou přijímány matky, které z nějakého důvodu nezvládají péči o děti a domácnost a mají i děti starší 3 let.

Bezdomovci - homeless people

Bezdomovci podle Matouška (2008, s. 31-32) „*Lidé žijící bez stálého bydlení a obvykle i bez stálého zaměstnání, odříznutí od zdrojů, které jsou běžně dostupné jiným občanům (včetně systému sociální podpory).* Nejširší v Evropě užívaná definice zahrnuje mezi

bezdromovce kromě osob bez střechy nad hlavou i osoby žijící v nedůstojných podmínkách, v ústavech a sociálních zařízeních, osoby, které nemají vlastní bydlení, a osoby, jimž hrozí ztráta bydlení (protože např. neplatí nájem). "V evropském prostoru - ať už v zemích EU nebo v České republice je příčinou bezdomovectví často rozpad rodiny (v důsledku nezaměstnanosti, alkoholismu nebo duševních či somatických onemocnění) a často nezvládnutí přechodu z institucionalizovaného způsobu života - ať už jde o dětské domovy, ústavy, věznice - do "civilního" života. Protože města nabízí širší možnosti přežití (charitativní vývařovny a ubytovny, ale i větší počet veřejných nebo přístupných vytápěných prostor), soustředí se v nich větší skupiny bezdomovců, kteří si v těchto komunitách vytváří i vlastní kulturu.

Bezdomovectví s sebou nese několikanásobné znevýhodnění - obtížné hledání práce se pojí se zneužíváním pracovní síly, prací „na černo“, podhodnocením mzdy. Chybějící osobní doklady komplikují kontakt s úřady, poskytování zdravotní péče atd. Vzájemné nepřátelské postoje mezi společnostmi a bezdomovci i mezi bezdomovci navzájem vede k rezignaci - a k tzv. dobrovolnému bezdomovectví. Přesto stále existuje část bezdomovců, kteří se stále snaží o zpětné zařazení do společnosti.

V současnosti je připravována asociace, která by měla hájit jejich zájmy tak, jak je to běžné v zemích západní Evropy. K činnosti takové asociace patří např. vydávání časopisů - několik podobných projektů už existuje i v České republice - např. Nový prostor.

Jak uvádí autor, bezdomovectví je často důsledkem nezvládnutí přechodu z institucionálního prostředí. Klientkami azylových domů pro matky s dětmi, se často stávají ženy vyrůstající v dětském domově, s čímž souvisí i jejich přílišná důvěra k partnerům (taková žena často otěhotní po krátké známosti a její partner mnohdy nejeví o dítě zájem) a následné nezvládnutí partnerského soužití a péče o děti.

2 Matky samoživitelky a jejich situace v České republice

Pokud zůstane žena se svým dítětem/děťmi bez partnera, je to komplikovaná situace v mnoha směrech. Je nutné se tímto tématem zabývat, jelikož počet rodin vedených jedním rodičem v posledních letech vzrůstá. Podle Hasmanové, Marhánkové (2011, s. 3) *“Sčítání lidu v roce 2001 ukázalo, že rodiny vedené jedním rodičem tvoří téměř 20 % všech rodin. Mezi rodinami, kde jsou přítomné závislé děti, tvoří tento typ rodin téměř 24 %. Osamělé rodičovství je přitom silně genderovaná zkušenost, která s větší pravděpodobností dopadá na ženy. Ty tvoří 90 % z osob, jež vedou domácnosti, kde je přítomný pouze jeden rodič (Dudová in Hasmanová, Marhánková 2009). Současný demografický vývoj přitom naznačuje, že počet rodičů samoživitelů (či s ohledem na jejich dominanci spíše matek samoživitelek) bude narůstat. Tato skutečnost je způsobena především dvěma faktory. První z nich představuje trvající vysoká rozvodovost, která je pro Českou republiku typická od poloviny 80. let. Každé druhé manželství v současné době končí rozvodem. Primárními pečovatelkami o děti narozené v manželství se přitom stávají v drtivé většině ženy. Druhým faktorem je rostoucí počet dětí narozených mimo manželství.*

Od devadesátých let došlo v české společnosti k rapidnímu nárůstu této tzv. mimomanželské plodnosti. V roce 1990 tvořil podíl těchto dětí 8,6 %. V roce 2007 se však téměř zčtyřnásobil na 34,5 % dětí narozených svobodným matkám (Dudová in Hasmanová, Marhánková 2009 s. 762). Matky samoživitelky bývají jako skupina často homogenizovány. Zkušenost osamělého mateřství a samoživitelství se přitom liší s ohledem na konkrétní životní situaci žen, jejich charakteristiky a okolnosti, které k osamělému rodičovství vedly.“

Podle Kuchařové (2011) vedou k samoživitelství nejčastěji tři cesty:

1) Samoživitelství jako důsledek rozvodu či rozpadu partnerství

Tento důvod dominoval v České republice především v 80. letech. S ohledem na vysokou rozvodovost a často automatickou praxi svěřování dětí do péče matek stále přetrvává jako jeden z nejdůležitějších momentů vedoucích k samoživitelství. Typická pro tyto případy je rychlá a zásadní změna ekonomické situace rodiny i potřeba nově organizovat péči o děti a celou domácnost. Z rodiny mizí druhý plat. Ačkoliv druhému z rodičů zůstává vyživovací povinnost, výše příspěvku většinou nekompenzuje výpadek druhého platu. Zároveň mizí jeden z pečovatelů,

což klade nové nároky na otázky harmonizace práce a soukromé sféry. Ženy zároveň často disponují nižšími příjmy než jejich bývalí partneři, což dále prohlubuje příjmový propad rodiny. Riziko chudoby matek samoživitelek je tak jedním z nejvýraznějších motivů doprovázejících rozpad partnerství. Ženy se matkami samoživitelkami v důsledku rozvodu či rozchodu stávají nejčastěji ve věku 25–49 let.

2) Mimomanželská plodnost

Vysoká mimomanželská plodnost je v současnosti statisticky nejvýznamnější příčinou získání statusu matky samoživitelky. Je však potřeba brát v potaz, že zdaleka ne všechna mimomanželská plodnost je doprovázena rovněž osamělým mateřstvím, i přesto, že ženy mohou formálně tento status získat.

Odhaduje se nicméně, že minimálně polovina dětí narozených mimo manželství se rodí ženě, která žije bez partnera (Hamplová 2006: 25). Tyto ženy jsou nejčastěji ve věku 25–29 let

3) Ovdovění

Relativně malý počet matek samoživitelek se dostává do této situace po úmrtí partnera. Tato příčina historicky dominovala až do druhé poloviny dvacátého století. Dnes nicméně tvoří jen marginální procento případů, zvláště v kontextu demografických trendů zmiňovaných výše. (Kuchařová, in Hasmanová, Marhánková 2011, s. 3-4).

2.1 Matka samoživitelka bez přístřeší v současné době v České republice

V České republice jsou azylové domovy pro matky s dětmi (AD, DMD) rozdělovány i podle typu přijímané cílové skupiny. Tato práce zmiňuje dva azylové domy pro matky s dětmi, které se specializují na matky, které nezvládají svou obtížnou životní situaci, péči o dítě a domácnost a aktivně na tom chtějí pracovat.

Naopak sem nejsou přijímány matky závislé na drogách, neposkytuje se tu specializovaná péče obětem domácího násilí, apod.

Podle Matouška v České republice existují azylové domovy pro matky s dětmi. Obvyklými klienty jsou matky dětí mladších než tři roky, které byly ohrožovány manželem/partnerem nebo na ně působil jiný nepříznivý vliv přímo, či nepřímo zasahující i jejich dítě. Azylové domovy poskytují vedle zvýhodněného ubytování i podporu matkám při výchově dětí. (Matoušek 2011, s. 94)

2.1.1 Rodinná situace matky samoživitelky v azylovém domě

Aktuální problémy současné rodiny

V ČR po roce 1989 roste počet „dvoukariérových“ rodin, členové rodiny z tohoto důvodu společně tráví stále méně času. Péče o děti a domácnost je někdy přenášena na prarodiče, jindy je řešena najímáním pomocnic v domácnosti. V některých rodinách jsou domácí práce, péče o mladší sourozence a případně i další z povinností rodičů přesunuty na nejstarší dítě. Tím je vlastně na ně delegována i část jejich odpovědnosti.

Podle Matouška (1997, s. 36) „*V současné době ubývá počet tradičních rodin, zato roste počet rodin žijících ve volném svazku. Zakládání rodiny bývá odkládáno často z důvodů ekonomických a bytových. Obecně se snižuje stabilita rodiny, roste počet neúplných rodin. Výrazně se snižuje i počet dětí v rodinách. Projevuje se nízká schopnost manželů řešit krizové situace (souvisící například s ekonomickou situací, pracovní zátěží a podobně).* Především po roce 1989 došlo spolu se změnami ve společensko-ekonomickém klimatu také k zásadním změnám v rodinných modelech. Tradiční model je narušen vytížeností jednoho nebo obou partnerů v podnikání - kdy je rodina často upozaděna na úkor firmy - a to časově i finančně, případně je patriarchální model rodiny v rozporu s tím, že významnějšího společenského i ekonomického postavení dosáhne v rodině žena. Pokud podnikají oba partneři společně, prolínají se role rodinné a pracovní, a to samo o sobě vede ke konfliktům.

Podle Kvardové (2007), jsou za sociálně nejohroženější rodiny většinou považovány zejména:

- rodiny neúplné
- rodiny se začínajícím podnikatelem
- mladé rodiny se ženou na mateřské dovolené
- rodiny s nezaměstnaným
- rodiny důchodců

Většinu obyvatel azylového domu pro matky s dětmi postihla životní situace, se kterou se nejsou schopny vypořádat. Nejčastěji se jedná o ohrožování ze strany manžela/ partnera, špatnou ekonomickou situaci a nepřipravenost matky na vedení domácnosti a výchovu vlastních dětí. Klientkami azylových domů se velmi často stávají ženy, které byly v dětských domovech, nebo žily ve špatném rodinném prostředí, což dopomáhá také k tomu, že si vybírají „špatné“ partnery pro život.

Klientky v azylovém domě buďto nemají příbuzné, nebo sice udržují kontakt s některými z nich, ale vazby nejsou natolik silné, aby pomohly matce a jejímu dítěti překonat tíživou situaci. Pokud byly vztahy v rodině v pořádku, bývaly často narušeny partnerem/manželem ženy. V neposlední řadě se zde pracovnice setkávají s případy, kdy by pomoc od rodiny byla možná, ale její příslušníci ani netuší, že se klientka v tíživé situaci vůbec ocitla. Ženy se často stydí za svou situaci, nebo se bojí, že by se k nim přes jejich rodinu dostal (násilnický) partner. V posledním případě by rodina pomohla ráda, ale nemá prostředky na to, aby u sebe ubytovala nezaopatřenou matku a její děti.

V azylových domech, které jsem navštívila, se sociální pracovnice snaží přimět matku k tomu, aby udržovala kontakt s rodinou, ale není zde práce s širší rodinou jako taková například:

V azylových domech pro matky s dětmi v zahraničí se začíná více apelovat na spolupráci s širší rodinou klientky. Pokud je to možné, tato rodina se zkontaktuje a domluví se společné posezení se sociální pracovníci a všemi zúčastněnými. O moc lépe se potom nachází řešení nepříznivé situace.

2.1.2 Ekonomická situace matky samoživitelky v azylovém domě

Jak je již výše zmíněno, ekonomická situace matky v azylovém domě nebývá příznivá a měsíční příjem se velmi často pohybuje pod hranicí životního minima.

Přestože je azylový dům levnou alternativou bydlení, nejedná se o ubytování bezplatné.

Ceník za poskytované služby v nejmenovaném azylovém domě, který mi poskytla sociální pracovnice: denní sazba pro dospělé osobu je 80 Kč na den, dítě 45 Kč na den a těhotnou ženu 120 Kč na den.

V poplatku za denní sazbu je zahrnuto: poplatek za službu, dodávka tepla, vodné a stočné, vybavení ubytovacích jednotek (kuchyňská linka, lednice, umyvadlo pro základní hygienu, skříně, pevná lůžka, dětské postýlky, stůl, židle, možnost využití mrazáku, rychlovarné konvice a mikrovlnné trouby, sporák s troubou.) Ostatní kuchyňské vybavení a bytový textil je možné zapůjčit dle potřeb uživatelky.

Osobní spotřebiče uživatelky: Uživatelka může využívat vlastní drobné spotřebiče, za které nese plnou zodpovědnost. V případě škody na majetku nebo zdraví způsobené nekvalitním spotřebičem nemá nárok na odškodnění od poskytovatele služby a je povinna uhradit způsobenou škodu. Revizi spotřebičů na žádost uživatelky zajistí vedoucí Domova smluvním revizním technikem organizace. Tuto revizi si uživatelka hradí sama.

Příjmy matky samoživitelky v azylovém domě:

1) Výplata ze zaměstnání

Většina klientek nemá zaměstnání a důvodů je hned několik:

- mateřská dovolená
- nedostatečné vzdělání matky (spousta klientek právě díky těhotenství nedokončila ani střední školu)
- neschopnost klientky nabídnout své kvality na trhu práce, za což často může snížené sebevědomí kvůli těžké životní situaci.
- nedostatek pracovních příležitostí na trhu práce

Dalšími příjmy matky v azylovém domě jsou sociální dávky. Na webových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí, jsou o nich následující informace:

2) Peněžité pomoci v mateřství

Výše záleží na výdělku matky. Poskytovaná peněžité pomoci v mateřství se odvíjí od výdělku matky v posledních dvou letech. Díky těmto podmínkám mnoho matek s dětmi v azylových domech na tuto dávku nedosáhne.

3) Rodičovský příspěvek

Od narození dítěte (pokud matka nepobírá peněžitou pomoci v mateřství) nebo po skončení výplaty peněžité pomoci v mateřství nebo nemocenského poskytuje stát rodičům rodičovský příspěvek. V té době jsou na rodičovské dovolené.

Výše rodičovského příspěvku je v roce 2014 jednotná pro všechny varianty jeho čerpání. Maximální výše této sociální dávky je 220 tisíc korun. Žadatel nebo žadatelka o rodičovský příspěvek si pak může sám/sama zvolit, jestli se rozhodne pro rychlejší nebo pomalejší variantu vyčerpání dávky. Rodičovskou je možné pobírat dva, tři nebo čtyři roky. U všech tří je případů je v celkovém součtu vyplacena stejná částka, tj. 220 tisíc korun.

Nárok na rodičovský příspěvek má rodič, který po celý kalendářní měsíc osobně celodenně a řádně pečuje o dítě, které je nejmladší v rodině, a to až do vyčerpání celkové částky 220 000 Kč, nejdéle ale do 4 let věku tohoto dítěte.

4) Pomoc v hmotné nouzi

System pomoci v hmotné nouzi

Upravuje zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů a další právní předpisy, zejména zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů a vyhláška č. 389/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o pomoci v hmotné nouzi.

Je formou pomoci osobám s nedostatečnými příjmy motivující tyto osoby k aktivní snaze zajistit si prostředky k uspokojení životních potřeb, za předpokladu, že každá osoba, která pracuje, se musí mít lépe než ta, která nepracuje, popřípadě se práci vyhýbá.

Je jedním z opatření, kterými Česká republika bojuje proti sociálnímu vyloučení.

Nedílnou součástí systému pomoci v hmotné nouzi je sociální práce s klienty. V rámci sociální práce některé úkoly kromě Úřadu práce České republiky vykonávají rovněž obecní úřady, které mají blíže k občanům a mohou tak v rámci sociální práce efektivněji reagovat na jejich problémy.

Dávky

Dávkami, kterými se řeší pomoc v hmotné nouzi, jsou:

- příspěvek na živobytí
- doplatek na bydlení
- mimořádná okamžitá pomoc

5) Přídavky na dítě/děti

Přídavek na dítě je základní, dlouhodobou dávkou poskytovanou rodinám s dětmi, která jim pomáhá krýt náklady spojené s výchovou a výživou nezaopatřených dětí.

Nárok na přídavek na dítě má nezaopatřené dítě, které žije v rodině, jejíž rozhodný příjem je nižší než 2,4násobek částky životního minima rodiny. Pro nárok na dávku se posuzuje příjem za předchozí kalendářní rok, za příjem se považuje i rodičovský příspěvek.

Přídavek je vyplácen ve třech výších podle věku nezaopatřeného dítěte.

(www.mpsv.cz)

6) Výživné – alimenty

Podle nového Občanského zákoníku mají rodiče vyživovací povinnost vůči dítěti a to do doby, dokud se není schopné samo o sebe finančně postarat. V případě matky samoživitelky v azylovém domě se málokdy setkáme s tím, že by otec dítěte platil výživné, i když kvůli tomu má problém se zákonem, spor trvá nějakou dobu, po kterou matka peníze pro potřebu svých dětí nemá.

7) Zvláštní, speciální dávky

Například:

Porodné při narození prvního dítěte:

Při narození dítěte pak může vznikat nárok na porodné – pouze u prvního dítěte, pokud jsou příjmy matky (a případně otce dítěte) nižší než 2,4 násobek životního minima.

Dále existují dávky určené pro mimořádné případy, jako například: Pokud je dítě postižené, pobírá matka příspěvek na péči, nebo pokud má matka nějaké zdravotní postižení pobírá invalidní důchod atd. S takovými případy se ale setkáváme v azylových domech velmi sporadicky, proto je dále rozebírat v této práci nebudu.

Výše měsíčního příjmu a výdaje se u každé klientky liší. Jednak má každá jiný počet dětí s rozdílnými potřebami a velká část klientek má různé pohledávky z minulosti, které musí, byť po malých částkách, splácet.

2.1.3 Zvládání provozu domácnosti matky samoživitelky v azylovém domě

Zvládání provozu domácnosti, tedy spíše nezvládání, je druhým největším problémem u klientek v azylovém domě (prvním bývá špatná ekonomická situace).

Podle Matouška a kol (2014, s. 53) „*Lze členit provoz domácnosti do následujících sfér: péče o děti (včetně přípravy na školu), nákupy, vaření, prádlo, úklid, údržba domu/bytu, hospodaření s disponibilními financemi, splácení případných dluhů, péče o zahradu a polnosti, péče o domácí zvířata, organizace času a společenských kontaktů.*“

Podle sociální pracovnice, v azylovém domě v Litoměřicích i v Kolpingově azylovém domě v Praze přibývá matek, které neumí hospodařit s penězi, plánovat předem domácí práce, vaření a celkový chod domácnosti, i když by jim na to jejich finanční prostředky stačily. Taková matka není schopná vyjít s penězi do konce měsíce, i kdyby měla sebevětší příjem.

„V azylových domech pro matky s dětmi velmi často bývají mladé matky ve věku 17 – 25 let, které jsou nezkušené a nedostatečně připravené na péči o domácnost a rodinu. V tomto směru obyvatelkám pomáhají pracovníce v sociálních službách.“ (Z rozhovoru se sociální pracovnící, která působila ve třech domovech pro matky s dětmi)

Azylové domy pro matky s dětmi se většinou specializují na určitý typ matek s dětmi. Například AD pro nezletilé matky, pro oběti domácího násilí atd. Kolpingův Azylový dům pro matky s dětmi i Azylový dům v Litoměřicích (ve kterých jsem dělala výzkum) se specializují na matky, které z nějakého důvodu nezvládají péči o dítě, domácnost a finance. Provoz domácnosti podle tréninkové pracovníce zahrnuje:

1) Praní prádla – v azylovém domě je k dispozici automatická pračka, o kterou se klientky střídají.

2) Vaření – pracovníce se snaží motivovat obyvatelky k tomu, aby měly jejich děti alespoň jedno teplé jídlo denně.

3) Úklid – svoji bytovou jednotku má obyvatelka povinnost udržovat v čistotě. O společné prostory jako je např. chodba se klientky střídají.

4) Hospodaření s penězi – s tímto pomáhá sociální pracovníce. Klientky mají možnost uložit si do trezoru peníze, a tak s nimi lépe hospodařit. Když klientka dostane peníze, zaplatí poplatky jako jsou náklady na bydlení v domově, eventuální pohledávky atd. zbytek financí se rozdělí na čtyři části, přičemž si klientka vybere vždy částku na týden.

Tento postup není povinný, klientka o něj musí sama požádat a pokud jí nevyhovuje, může ho kdykoli po domluvě se sociální pracovnící zrušit. Většině klientek dělá ale hospodaření s penězi problém a tuto službu využívají.

Sociální pracovníce pomáhá komunikovat s úřady a vyřizovat dávky, na které má matka samoživitelka nárok – často musí komunikovat i s exekutory.

3 Stravovací zvyklosti matek s dětmi v azylových domech

O stravování se v dnešní době hodně mluví, píše, i čte. Většina lidí dnes už dobře ví, jak by měl vypadat zdravý a vyvážený jídelníček, zvláště pokud jde o stravování dětí, rodiče se jim (většinou) snaží zajistit pestrou a vyváženou stravu.

Podle Matouška a kol. (2014 s. 53) „*Rodiny s nízkými příjmy (včetně matek, které samy vychovávají děti) mají tendenci nakupovat nejlevnější potraviny bez ohledu na doporučení obsažená v běžně dostupné osvětě o správném stravování dětí a dospělých. I když jde o informace dobře dostupné, rodina je nemusí pokládat za významné, proto je nevyhledává a neřídí se jimi. Ve stravování může chybět ovoce, zelenina, mléčné výrobky, je v něm málo bílkovin, minerálů atp. Někdy je problém i v tom, že děti dostávají jídlo, které pro jejich věk – z hlediska norem většinové společnosti – není přiměřené. Nedostatečná kvalita jídla je v některých chudých rodinách kompenzována kvantitou: nezřídka je v nich možno vidět obězní dospělé i děti, přičemž rozbor jídelníčku ukáže, že v něm převažují výrobky z mouky a laciné masné výrobky s vysokým obsahem tuku a nezdravých aditiv.* Autor zde shrnuje téměř všechny negativní tendence v otázce stravování u matek s dětmi v azylových domech, se kterými jsem se setkala při návštěvách v zařízeních. Dále uvádí, že (Matoušek, Pazlarová a kol. 2014 s. 76) rodiny se často pokouší šetřit na potravinách nejen z důvodu nedostatku financí, ale také proto, že finance používají k úhradě návykových látek - alkoholu, cigaret atp.

Jaké stravovací návyky má matka s dětmi v azylovém domě? Jaké má možnosti dodržovat zdravý a vyvážený jídelníček? Jak se v tomto ohledu s matkou a jejími dětmi pracuje? Těmito otázkami se budu zabývat v následující kapitole. Podle tréninkové pracovnice a sociální pracovnice mají špatné stravovací zvyklosti matek s dětmi v azylových domech tyto příčiny:

- 1) Špatná ekonomická situace
- 2) Nedostatečná osvěta o zdravém životním stylu a nezkušenost matky s nákupem, přípravou a načasováním jídla.
- 3) Náročná životní situace – tím pádem se zdravé stravování dostává do pozadí.

Informace, které jsou obsaženy v této kapitole, jsem získala při návštěvě azylových domů. Velice sdílné byly jak sociální pracovnice, tak obyvatelky domovů.

Když přijde matka s dětmi do azylového domu, je ve velmi složité situaci. Mnohdy je ubytována a má prostředky sotva na zaplacení nájemného v azylovém domě. Často nemá vyřízené sociální dávky, ani našetřené finanční prostředky.

3.1 Stravovací zvyklosti matky s dětmi při nástupu do azylového domu

Díky rozhovorům se sociálními pracovníci domovů pro matky s dětmi i matkami samotnými, mohu říci, že nejčastější potravinou matky s dětmi v AD jsou těstoviny a kečup. V Kolpingově domově pro matky s dětmi je pravidelně k dispozici potravinová banka z nejmenovaného velkoobchodu. Každý týden vozí obyvatelkám hlavně: pečivo, těstoviny, mouku a někdy také maso, ovoce a zeleninu. Tato potravinová banka je velkou výhodou a často také záchranou hlavně pro nastupující klientky. Přínosem je hlavně to, že je toto zásobování pravidelné. I ostatní domovy pro matky s dětmi dostávají od obchodních řetězců tzv. přebytky, ale velmi málo se tak stává pravidelně.

Problém nastupujících obyvatelek domova je, že i když dostanou potraviny, neumějí s nimi zacházet. Tedy takováto matka, i když má lednici plnou jídla, nedokáže vymyslet, co z těchto potravin pro děti uvařit. Pracovnice (tréninkové) mají obzvlášť u nových maminek problém s tím, že si naberou potraviny, (například z potravinové banky), donesou je do své bytové jednotky, ale více než polovina jich končí v odpadkovém koši, protože se během týdne zkazí. Klientky například nevědí, že jak pečivo, tak zelenina se může dát zamrazit do mrazáku a díky tomu vydrží. S vařením má problém téměř každá matka, která přijde do azylového domova (který jsem navštívila, protože jak je uvedeno výše, tyto dva AD se na tuto klientelu specializují.) Takže může mít klidně plnou lednici potravin, ale žádný nápad, co z nich uvařit. Dalším výrazným rysem stravování je velké množství sladkostí pro děti. Když už matka dostane peníze, chce dítěti udělat radost a nakoupí mu bonbony, čokoládu, sušenky apod., přičemž nechá dítě sníst klidně vše najednou.

3.2 Metody ke zlepšení stravovacích zvyklostí matky s dětmi v azylovém domě

1) Potravinová banka

Všechny potravinové banky zaštiťuje Česká Federace potravinových bank:

Česká Federace potravinových bank je občanské sdružení s humanitárním zaměřením. Je nevládní, apolitické a není vázáno na žádné náboženské hnutí. Je řízené předsednictvem, ve kterém jsou reprezentovány hlavní charitativní organizace působící na území republiky.

Shromažďuje zdarma potraviny, skladuje a přiděluje je humanitárním nebo charitativním organizacím, které poskytují potravinovou pomoc potřebným lidem.

Má sídlo v Praze a v budoucnu chce vybudovat sklady ve všech krajských městech. Činnost potravinových bank spočívá v darování a rozdělování a jeho práce se opírá o dobrovolnou bezplatnou pomoc a dárcovství.

Zásobování

Prvovýrobci: ovoce, zelenina, mléko,

Potravinářský průmysl: trvanlivé, mražené a chlazené výrobky, masné výrobky,

Hypermarkety a supermarkety: čerstvé výrobky stažené z regálů před vypršením trvanlivosti, výrobky neprodejné ale zdravotně nezávadné,

Evropská unie: PEAD (Evropský program potravinové pomoci nejchudším obyvatelům EU), který umožňuje využití výrobků z intervenčních fondů a ze stažených národních přebytků (obilí, rýže, mléko) k výrobě potravin a jejím předáním charitativním organizacím.

2) Pomoc sociálních pracovníků při jednání s úřady

I když tento bod zdánlivě nepatří do kapitoly o stravování jako takovém, je velmi důležitý. Pokud nemá klientka AD vyřízené sociální dávky, nemůže plnohodnotně nakupovat a ze zásob potravinové banky a darů azylového domu, nelze čerpat déle, než pár dnů.

Pokud nemá matka vyřízené sociální dávky, na které má nárok, sociální pracovníci jí pomohou s vyřizováním všech sociálních dávek a také zjistí, na jaké dávky má klientka nárok. Velmi často se tak zlepší finanční situace obyvatelky, tedy i možnosti lépe se stravovat

3) Kurzy vaření

V každém azylovém domě, kde jsem se ptala, probíhají jednou týdně kurzy vaření. Osobně jsem se takového kurzu účastnila v Kolpingově domově pro matky s dětmi. Na každý týden je vypsáno nějaké jídlo, na kterém se dohodne tréninková pracovníce spolu s klientkami. Většinou se jedná o něco tematického. O Vánocích salát a kapr, o Velikonocích nádivka apod. Pokaždé jsou určeny dvě matky, které s tréninkovou pracovnící vaří jídlo pro všechny ostatní obyvatelky domova.

Účastní se jak samotného vaření, tak i nákupu potravin, podávání jídla i úklidu kuchyně. Všechny matky v den kurzu vaření mohou obědovat společně a další oběd si mohou za symbolickou částku dokoupit.

Kurzy vaření nejsou povinné, ale většina klientek na ně dříve nebo později začne docházet, jelikož se něco přiučí a ještě může se všemi poobědvat.

4) Analýza měsíčních výdajů

Každá klientka má svou tréninkovou pracovníci praktických činností, se kterou může chodit na tzv. asistované nákupy, kde se jí dostane rady, jak efektivně nakupovat a neutrácet za zbytečnosti. Asistovaný nákup se dělí na velký a tematický.

Velký nákup: nákup potravin, které vydrží (mouky, maso, těstoviny, koření...) do zásoby na celý měsíc.

Tematický nákup: nakupují se suroviny pro přípravu konkrétního jídla.

Pokud klientka jde na nákup sama, zapisuje si do tabulky, co koupila, a na konci měsíce s pracovníci diskutuje o tom, co je výhodné kupovat a co ne. Pro svou práci jsem dostala na ukázkou několik takových tabulek, a proto jeden takový nákup uvádím jako příklad:

Analýza měsíčních výdajů klientky, která si nepřála asistované nákupy (podtržené výdaje byly tréninkovou pracovníci označeny za zbytečně vysoké):

Maso: Ze zásob klientky + potravinová banka

Pečivo: potravinová banka

Ovoce + zelenina: 281Kč

Káva, čaj, voda, limonády: 693Kč

Koření: 108Kč

Jogurty: 263Kč

Sladkosti: 164Kč

Mléčné výrobky: 380Kč

Olej, sádlo: 62Kč

Vejce: 88Kč

Cukr, rýže, mouky: 112Kč

Uzeniny: 59Kč

Tabák, cigarety, kredit: 1869Kč

Pleny, drogerie: 461Kč

Ostatní: 129Kč – botičky, 1000Kč - pro syna, 1200Kč – dluh

Nájem: 8530Kč

Konkrétněji se otázce stravování věnuji v kapitole osmé, kde jsou prezentovány výsledky výzkumu.

4 Stravování u Romů

Jak je již zmíněno na začátku práce vzhledem k tomu, že značnou část obyvatelk azylových domů tvoří romské matky s dětmi, rozhodla jsem se tomuto tématu věnovat zvláštní kapitolu.

O jídle a stravě “Cikánů“

Podle Hortise (1995, s. 25) „*Cikáni jedí vše co ostatní lidé a některé věci jim opravdu chutnají. Nouze, do které se tento lid dostal svou nepořádností a nepracovitostí ho od pradávna přinutila a naučila jíst taková jídla a potraviny, nad kterými se ostatní lidé zděsí. Jedí uhynulé ovce, svině, bez toho, že by bylo ohrožené jejich zdraví.*“

Úryvek pochází nejspíš z roku 1775 a je na něm vidět, jak negativně bylo pohlíženo na romskou komunitu u nás i na Slovensku. Také je z této citace patrné, že se dnešní stravovací návyky Romů s těmi minulými nedají porovnávat.

O historii stravování Romů se mi toho moc najít nepodařilo, jelikož se zkušenosti, tedy i recepty na různé pokrmy, spíše předávaly, než aby se o nich psalo. (Tyto informace mi poskytl ústav Romistiky na UK.) V dnešní době už mnoho Romů nedodrží tradice a jejich stravování vypadá dost podobně jako stravování lidí v zemi, ve které žijí.

V minulosti se Romové potýkali s velkou bídou, kterou se časem podařilo u nás téměř vymýtit, především díky práci sociálních pracovníků a nástrojům sociální politiky.

O tomto tématu není v české a anglické literatuře mnoho zdrojů, proto jsem navštívila romskou rodinu a Ústav romistiky Univerzity Karlovy v Praze, udělala rozhovor a získala poznatky o stravovacích zvyklostech romské komunity. Odpovídala mi třicetiletá paní Eva a její teta, šedesátiletá paní Marie.

4.1 Z rozhovoru s romskými ženami

Hned na začátku rozhovoru obě ženy uvádějí, že v dnešní době nevidí velký rozdíl ve stravování romských a neromských rodin: „*Před padesáti lety byl dost patrný rozdíl, mezi stravováním našich a vašich. Dnes jsme na tom ale všichni dost podobně – snažíme se uvařit levně a dobře. Tedy alespoň co se týká nás a lidí se, kterými přijdeme do styku. Člověk s příjmem padesát tisíc měsíčně se stravuje jinak než my a asi také jinak, než vy.*“

Z dětství si paní Marie vzpomíná na citelný rozdíl mezi stravovacími zvyklostmi: „*Podle mě dříve bylo jasně vidět, kdo je cikán a kdo bílý i podle toho co měli doma na stole. Když*

jsem já byla malá, jedli jsme pořád halušky, brambory na smetaně a vuřt guláš. Maso bylo jen v neděli, nanejvýš dvakrát za týden. Dnes takto jí i spousta vašich.“

Z tradičních romských jídel už dotazovaná rodina žádná nevaří, jejich příbuzní ale ano. Jde o jídla, jako jsou: plněné papriky, Goja (prasečí střevo plněné bramborem), bramborový knedlík plněný masem, různé obměny maďarského guláše. Dotazovaná rodina vaří nejčastěji guláš z uzenin a brambor a rozdíly ve stravovacích návycích vnímají spíš ve smyslu romské kultury: *„K nám může kdykoli bez ohlášení přijít návštěva a dostane najíst, napít všechno, co doma máme, Jedině pokud jde o jídlo pro děti tak ne. Řekla bych, že jsme prostě více pohostinní a bezprostřední. Taky jíme jako rodina pospolu a kdokoli kdo přijde, je ke stolu přizván.“*

Z rozhovoru plyne, že stravování romských a ostatních rodin se nijak moc neliší a případné odlišnosti pramení spíše z odlišné romské kultury jako takové. V minulosti byl velký rozdíl mezi stravováním Romů a ostatních občanů.

5 Azylový dům pro matky s dětmi

Azylový dům pro matky s dětmi je pobytovou službou pro matky a jejich děti v nepříznivé životní situaci. Je to velmi dobrá sociální služba, jelikož matkám umožňuje zůstat se svými dětmi i přes všestranně těžkou životní situaci a zároveň pomáhá matkám a jejich dětem k návratu do života mimo instituci.

Podle Navrátilové (2013, s. 430) „*Azylové domy či zařízení pro matky s dětmi, jsou v současné době chráněnými bytovými jednotkami, ve kterých nalézají matky a jejich děti dočasné útočiště v jejich obtížné životní situaci spojené se ztrátou bydlení. Tato zařízení mají sloužit k ochraně matek a dětí a k podpoře jejich sociálního fungování. Základní charakteristikou azylových domů je jejich přechodný charakter. Činnost pracovníků těchto zařízení je orientována k tomu, aby se žena po nezbytně dlouhé době, kterou stráví v azylovém zařízení, navrátila do běžného života. Pobyt v azylovém zařízení si matky hradí.*“

5.1 Kolpingův dům – azylový dům pro matky s dětmi

Pro příklad podrobněji popisují Kolpingův AD, který jsem navštívila.

Na internetových stránkách jsou shrnuty všechny důležité informace o fungování tohoto AD:

Poslání a cíle:

Posláním azylového domu je ochrana a podpora rodin, zejména svobodných matek, které žijí v nepříznivých podmínkách spojených s absencí bydlení a ohrožující zdravý vývoj dítěte. Cílem pobytu v azylovém domě je stabilizace sociální a finanční situace uživatelů a jejich návrat do běžné společnosti. Služba je poskytována matkám s dětmi v nepříznivé sociální situaci, které nemají vlastní bydlení ani zázemí rodiny, která by jim v těžké situaci pomohla, a nejsou schopny řešit svou těžkou situaci vlastními silami a prostředky, které vysloví zájem o nabízenou sociální službu, jejichž zdravotní stav umožňuje pobyt v kolektivním zařízení a za určitých podmínek i jejich partnerům, zejména vykazují-li také znaky okruhu osob, kterým je služba poskytována.

Průběh služby:

Zájemci o službu jsou písemně evidováni na základě:

1. Osobní žádosti
2. Prostřednictvím OSPOD
3. Prostřednictvím jiné pomáhající organizace

Přijímání nových uživatelů služby:

V případě volného místa probíhá výběrové řízení – přijata je zpravidla ta uchazečka, jejíž situace je nejvíce naléhavá a u které je předpoklad, že bude aktivně spolupracovat na řešení své sociální situace. Současně musí splnit následující podmínky:

- 1) Spadá do okruhu osob, kterým je služba poskytována
- 2) Osobně navštívila azylový dům a absolvovala pohovor se sociální pracovnící před uzavřením smlouvy a prohlídku azylového domu
- 3) Předložila čestné prohlášení o tom, že stav uchazečky a dítěte/děti neohrožuje zdraví ostatních obyvatel azylového domu
- 4) Za neplnoletou matku a její dítě podepsal a přebírá zodpovědnost zákonný zástupce

Základními prvky služby jsou:

- 1) Vytvoření podmínek pro samostatnou přípravu stravy

Součástí každé bytové jednotky je vlastní kuchyň vybavená nádobím, vařičem a lednicí, k dispozici je i velká společná kuchyně. Uživatelé služby si vaří sami. Mohou využít individuální pomoci zaměstnanců nebo se zúčastnit kurzů vaření. Je jim poskytována občasná potravinová pomoc prostřednictvím Potravinové banky.

- 2) Poskytnutí ubytování (osobám s dětmi v nepříznivé sociální situaci)

Ubytování je poskytováno zpravidla na dobu 1 roku, v odůvodněných případech max. na dobu 1,5 roku v samostatné bytové jednotce s příslušenstvím

- 3) Pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí

Nepříznivá sociální situace je řešena s podporou nebo pomocí sociální pracovníce a ve spolupráci s dalšími odbornými pracovišti. Uživatelé získávají:

- Základní orientaci o svých právech a povinnostech

- Základní dovednosti v jednání s institucemi
- Doprovod na úřední jednání
- Podpůrné a poradenské služby zaměstnanců v oblasti péče o dítě a uspokojení jeho potřeb
- Podpůrné a poradenské služby zaměstnanců v oblasti péče o byt a domácnost, hospodárném nakupování, skladování potravin, zdravé a současně levné výživy
- Podpůrné a poradenské služby zaměstnanců v oblasti oddlužování, zvyšování kvalifikace a hledání zaměstnání
- Možnost zúčastnit se besed s odborníky, kursů vaření a práce s počítačem, využívat volnočasových nabídek jako je volná vstupenka do ZOO, kurz plavání pro rodiče a děti, návštěva divadelních představení a různých společenských akcí. Uživatelům můžeme zprostředkovat ve spolupráci s farností přípravu na křest.
- Ukončení služby

Uživatelé se mohou kdykoli rozhodnout pobyt v azylovém domě ukončit. Pokud se v budoucnu rozhodnou znovu službu využít a nadále budou spadat do okruhu osob této služby, mohou ji využít opakovaně.

Uživatelé služby mohou po ukončení pobytu v azylovém domě přejít do tréninkového bytu, který je jakýmsi mezičlánkem na cestě k samostatnému životu.

Ve výjimečných případech dochází k výpovědi ze strany poskytovatele služby. Důvody k výpovědi ze služby jsou:

- neuhrazený poplatek za službu ve stanoveném termínu
- opuštění azylového domu a nepodání zprávy o důvodech své nepřítomnosti do 3 dnů
- udělení 3. upozornění na porušování Domácího řádu (uděluje se pro závažné porušení nebo často opakovaná méně závažná porušení)
- závažné porušení bezpečnostních pravidel

Ukončení poskytování služby v azylovém domě je uživatel vyrozuměn písemně. Po udělení výpovědi má k dispozici 14 dní na zajištění náhradního ubytování.

Program pro obyvatelky:

Nácvik praktických činností

Program zaměřený na podporu rodičů v péči o dítě a domácnost (úklid, praní, vaření, výživa apod.). Instruktorka navazuje na pozitivní dovednosti, získané v rodině nebo výchovném zařízení a rozvíjí je, předává nové zkušenosti, důležité pro úspěšné vedení domácnosti a rozvoj dítěte a upevňuje je. Upozorňuje na vývojové potřeby dítěte, předává své vlastní zkušenosti. Program je poskytován dle individuální potřeby na pokoji matek.

Videotrénink interakcí (VTI)

Videotrenérka učí rodiče prostřednictvím videozáznamu sledovat potřeby dítěte, správně reagovat na jeho podněty, uspokojovat jeho potřeby a přiměřeně s ním komunikovat. Stimulují dítě tak k dalším komunikačním pokusům. Natáčecí hodiny si videotrenérka domlouvá individuálně dle možností a schopností rodičů s ohledem na jejich celkový program. Rodič se při nástupu ve Smlouvě o poskytování videotréninku zavazuje alespoň ke 3 natáčením a následným rozborům. V případě dalšího zájmu rodiče je možné ve videotréninku pokračovat. Videotrenérka je přitom vázána smlouvou o diskrétnosti při práci s materiálem, který nesmí bez souhlasu klientů nikde použít.

Kurz vaření / pečení

Kurz vaření a pečení se koná 1x v týdnu. Matky se učí vařit a péci pro větší množství lidí stravu, která je cenově příznivá a současně výživná a vhodná pro děti. Součástí kurzu je výběr receptu, nákup potřebných surovin, samotná příprava pokrmu, servírování a následný úklid. Kurz probíhá pod vedením instruktorky ve společné kuchyni.

Kurz práce s PC

PC kurzy jsou určeny matkám ubytovaným v Kolpingově domě, popř. i jejich partnerům. Obsahem kurzu jsou základy práce s počítačem a internetem. Pokud zájem uživatelů trvá, mohou po absolvování základního kurzu pokračovat v náročnější výuce. Základní kurz probíhá vždy pro 4 uživatele za současného hlídání dětí. Uživatelé mají v Kolpingově domě k dispozici počítačovou síť se stálým připojením k internetu. Kurzy jsou bezplatné. Úspěšní absolventi získávají osvědčení.

Pracovní program

Pracovní program pod vedením instruktorky probíhá 1x týdně 1 hodinu. V létě formou práce na přilehlé zahradě (příprava záhonu, setí a sázení, pletí, péče o rostliny, sklizeň), v zimních měsících formou ručních prací (příležitostné výrobky). Tyto činnosti doprovází

hlídání dětí. Ubytované matky se navíc přidělenou službou starají o běžnou údržbu objektu a zahrady. Samy rozhodují, ve které části dne tuto službu vykonají, někdy postačí i 1x týdně (např. vyvezení popelnic před dům a jejich následný úklid). Práce obvykle netrvá déle než 20 minut. Po měsíci si matky úseky vymění. Cílem programu je nejen vytváření pravidelných návyků, ale hlavně zodpovědného vztahu k prostředí, ve kterém žijí, a úcta k práci druhých.

Výchovně poradenský program

Výchovně poradenský program zprostředkuje rodičům především nové informace v oblastech vývojové psychologie, výchovy, výživy a péče o zdraví dětí. Jsou předávány různou formou (promítání, četba z odborných publikací, beseda ap.). Program probíhá nepravidelně (cca 1x za měsíc). Fakultativně je nabízena příprava na křest a výuka náboženství na sousedící katolické faře.

5.2 Azylový dům pro matky s dětmi v Litoměřicích

Poznámka: Tento AD je druhý z těch, které jsem navštívila, proto ho uvádím také jako příklad, na kterém je vidět, čím, alespoň přibližně, prochází všechny matky s dětmi ubytované v AD.

Na internetových stránkách AD v Litoměřicích se jejich návštěvníci dozvědí tyto informace:

Cílem programu je:

1. Poskytnout ubytování matce s dětmi bez domova
2. Řešit nepříznivou životní situaci – poskytnout psychologickou pomoc a podporu, pomoci s vyřizováním sociálních dávek, pomoci při hledání zaměstnání, pomoci s vedením domácnosti (vaření, úklid, hospodaření s penězi), pomoc při hledání nového bydlení
3. Práce na vztahu matka a dítě - pomocí modelových situací se matka učí jak s dítětem komunikovat, jak řešit konflikt, jak se chovat v určitých situacích.
4. Vrácení matky a dětí do běžného života mimo instituci

Zřizovatel a poskytovatel:

DMD Litoměřice je sociální službou, jejímž poskytovatelem je od roku 1999 Středisko křesťanské pomoci Diakonie ČCE v Litoměřicích a zřizovatelem je Město Litoměřice
Cílová skupina a její hlavní potřeby:

Cílovou skupinou jsou matky s dětmi a jejich potřeby jsou vlastně tak trochu řečené v cíli programu.

1. Zajistit ubytování
2. Řešit nepříznivou životní situaci (...)
3. Pracovat na vztahu matka dítě, eventuálně širší rodina
4. Navrátit matku a dítě do života mimo instituci
5. Osobně přistupovat ke každé klientce a jejím dětem

(<http://www.diakoniecceltn.cz/nase-sluzby-a-zarizeni/domov-pro-matky-s-detmi/>)

DMD má vazby i na další instituce; spolupracuje s Úřadem práce, Základními i středními školami kam děti chodí, agenturou zprostředkovaného zaměstnání, pedagogicko – psychologickými poradnami, psychology a psychiatry. Spolupráce s institucemi je vedena správně, jediné co mi chybí v tomto zařízení je větší spolupráce a kontakt s širší rodinou.

Role klientů při přípravě programu:

Jednou týdně se v DMD koná tzv. Dámský klub, kde se mohou klientky k programu vyjádřit a sdělit své nápady na zlepšení apod. Poté se vše společně projedná, a pokud je to možné - přínosné - klientkám se vyjde vstříc, nebo se najde kompromis.

PRAKTICKÁ ČÁST

6 Cíle mé práce

Cílem mé práce bylo zjistit, jaké mají matky s dětmi v azylových domech stravovací návyky, proč takové návyky mají a jak se s matkami v tomto směru pracuje.

Dalším neopomenutelným cílem bylo poukázat na důležitost správných stravovacích návyků i v sociální práci. Pokud matka neumí uvařit alespoň jednoduché pokrmy, těžko hospodaří s penězi a má problém své dítě/děti uživit.

Nelze říci, zda jsou stravovací zvyklosti matek s dětmi v azylových domech špatné nebo správné. O správném a špatném stravování bychom mohli diskutovat u všech jiných rodin, a to úplných, neúplných, s většími, či menšími příjmy...

Stravovací zvyklosti matek s dětmi v azylových domech mají svá specifika a společné znaky. Matky v azylových domech se snaží stravovat levně a jednoduše, o což se snaží většina matek a nemusí žít ani v azylovém domě. Mezi matkami v azylovém domě a matkami žijícími mimo jakoukoli instituci je rozdíl v tom, že mají zpravidla horší finanční

gramotnost a méně dovedností v oblasti vaření a vedení domácnosti. Hlavně proto vypadá hůř jídelníček matky a dětí žijících v AD než ostatních matek, které nepotřebují pomoc instituce. Jídelníčky matek s dětmi v azylových domech jsou velmi jednotvárné, postrádají výživné potraviny a matky ani jejich děti nejsou zvyklé jíst pravidelně, což se v průběhu pobytu v AD mění, ale jen za předpokladu, pokud je klientka ochotná spolupracovat.

Všechny matky, se kterými jsem mluvila, se shodly na tom, že je jejich rodiče nenaučili řídit domácnost, vařit, ani hospodařit s penězi, a to z několika důvodů: Několik klientek v AD vyrostlo v dětském domově, kde podle jejich názoru nebyly dostatečně připraveny na roli matky. Některé klientky uvádějí, že jejich rodiče měli s vedením domácnosti rovněž problémy, takže si tyto špatné návyky odnesly do dospělosti. Poslední skupinou jsou velmi mladé matky, které se tyto praktické dovednosti nestihly naučit.

Nejvíce v oblasti stravovacích zvyklostí pracují s matkami v AD pracovníce v sociálních službách/tréninkové pracovníce. Pracovníce v sociálních službách klientkám asistují při nákupu, analýze měsíčních výdajů, i při samotném vaření. Vše je na dobrovolnosti klientky.

7 Vzorek

Původně jsem se chtěla věnovat klientkám z jednoho konkrétního azylového domu, a to z Azylového domu pro matky s dětmi v Litoměřicích. Setkala jsem se tedy se sociální pracovnící, která mi poskytla informace jak všeobecné, tak i ty, které se týkaly stravovacích zvyklostí. Společně jsme klientky seznámily s dotazníkem a domluvily jsme si termín rozhovorů. Několikrát jsem klientky ujistila, že jde pouze o dotazníky ke studijním účelům. Přesto, když mělo dojít k rozhovorům, nečekaně několik klientek odmítlo. Další komplikací při výzkumu byl fakt, že klientky z prvního azylového domu mi na otázky z dotazníku odpovídaly tak, jak by měly a nikoli podle skutečnosti, takže jsem rozhovory dělala dvakrát, po dalším rozhovoru se sociální pracovnící, která můj dojem potvrdila a klientkám ještě jednou vysvětlila účel mé návštěvy. Vzhledem k malému vzorku dotazovaných, jsem ale musela navštívit ještě jeden azylový dům, a to Kolpingův azylový dům pro matky s dětmi. Celkem jsem tedy během psaní bakalářské práce hovořila s deseti klientkami dvou Azylových domů, dvěma sociálními pracovníci, dvěma tréninkovými pracovníci, jednou matkou samoživitelkou, která bydlí mimo azylový

dům, ale dochází sem na kurzy vaření, jednou romskou rodinou a s pracovníkem Ústavu romistiky na UK.

Klientky azylových domů, které mi byly ochotné odpovídat na otázky, se ke mně od začátku chovaly velmi přátelsky a ochotně odpovídaly na mé otázky. U některých jsem pociťovala počáteční nedůvěru, což je ale vzhledem k jejich životním příběhům (se kterými se mi mnohdy svěřily) naprosto pochopitelné.

Byla jsem velmi mile překvapená tím, jak se s klientkami v azylových domech ohledně stravovacích zvyklostí pracuje na tom, aby se matky i jejich děti stravovaly zdravě, vyváženě, ale také s ohledem na ne příliš příznivou finanční situaci. Více než sociální pracovníce se v tomto směru angažují tréninkové pracovníce, které učí klientky vařit, nakupovat apod. Sociální pracovníce ale s tréninkovými pracovníci úzce spolupracují. Velmi se mi líbí tato profesní provázanost a hlavně to, jak se díky pravidelnému nácviku pracovních činností s tréninkovými pracovníci a konzultacím se sociálními pracovníci většina klientek dostane mimo instituci, do běžného bydlení i života.

Jediná věc, ze které jsem byla během své práce nemile překvapena, byl obsah potravinových bank. Potravinové banky chodí do některých azylových domů každý týden a bývají zdrojem zeleniny, masa, pečiva a jiných hodnotných potravin. Několikrát se během mého působení na praxi v jednom z azylových domů stalo, že místo hodnotných potravin dorazily z řetězců pouze bramborové lupínky, solící směsi, omáčky na grilované maso apod. Nedostalo se mi odpovědi, proč je tomu tak. Pouze jsem byla informovaná o tom, že nikde není definováno, co přesně má obchodní dům do zařízení dodat, takže občas přijdou jen takzvané „přebytky“.

8 Metody výzkumu

8.1 Výzkumný nástroj:

K výzkumu jsem využila strukturovaný **rozhovor**, který byl realizován osobně s každou z klientek zvlášť. Otázky zněly takto:

- 1) Kolik peněz máte na týden?
- 2) Kolikrát denně se vy a vaše děti společně najíte?

- 3) Jak vypadá nejčastěji příprava jídla – co nejraději vaříte?
- 4) Nosí vaše děti do školy svačinu? Jakou?
- 5) Co nejčastěji z potravin nakupujete?
- 6) Co z potravin byste si přála nakupovat?
- 7) Jak využíváte služby pracovníků? Pomáhají vám s vařením?
- 8) Má vaše dítě nějaké problémy, které vyžadují speciální stravování?

Další poznatky jsem získala **při stáži** v AD pro matky s dětmi, kde jsem navštěvovala skupinové sezení klientek a pracovníků a některé konzultace klientky a sociální pracovníce – z těchto hospitací, jsem si podrobný zápis na přání pracovníků nedělala, poznatky z těchto rozhovorů zmiňuji v závěru práce.

8.2 Přepis jednoho z rozhovorů s klientkou AD

„Kolik peněz máte na týden na potraviny?“

„Tisíc korun.“

„Kolikrát za den se spolu s dítětem společně najíte?“

„Dvakrát, někdy třikrát, většinou jí malý sám a já jen tak něco pojídám během dne. Spolu jíme většinou ráno a v poledne.“

„Jak vypadá vaše příprava jídla? Co nejčastěji vaříte?“

„Chystám jídlo na snídani, oběd a večeři a snažím se, aby bylo jídlo pestré. Nejčastěji dělám zapečené těstoviny s kečupem a mletým masem.“

„Co z potravin nejčastěji nakupujete?“

„Pečivo, maso, brambory.“

„Co z potravin byste si přála nakupovat, pokud by vás neomezovaly finance?“

„Sladkosti, domácí pečivo.“

„Jak využíváte služby pracovníků? Pomáhají vám s vařením?“

„Ano, chodím na kurz vaření a využívám asistovaných nákupů.“

„Má vaše dítě nějaké zdravotní problémy, které vyžadují speciální dietu?“

8.3 Přepis rozhovoru s tréninkovou pracovnící AD

„Jak se ve vašem zařízení pracuje s matkou v oblasti přípravy jídla a stravování vůbec?“

„Jednou týdně probíhají kurzy vaření, kde vždy vaří dvě klientky s tréninkovou pracovnící určité jídlo a ostatní klientky jsou pozvány na oběd. (Kromě těch, co na kurz vaření chodit nechtějí.) Pokud některá klientka potřebuje pomoci nebo se chce naučit určité jídlo, domluví si s pracovnící v sociálních službách společné vaření, což chce alespoň týden předem, aby se stihl nákup, pracovníce měla na klientku vyhrazený čas apod. Dále se s klientkami chodí na tzv. asistované nákupy a vypracovává se analýza měsíčních výdajů.“

„Využívají tuto pomoc všechny klientky?“

„Ano.“

„Vnímáte ve stravování klientek nějaké nedostatky?“

„Určitě! Málo ovoce a zeleniny v jídelníčku, spousta sladkostí a bílého pečiva... Některé klientky hodně málo vaří a děti tloustnou, protože nemají teplé jídlo. Tento fakt přispívá mimo jiné k tomu, že klientky nevycházejí s penězi. Pokud vaříte, vyjdete s penězi lépe, to většina klientek nechápe.“

9 Výsledky výzkumu

Podářilo se mi zrealizovat rozhovor s deseti klientkami azylového domu pro matky s dětmi. Jak je už zmíněno v předchozí kapitole, můj původní záměr byl zpracovat kvalitativní výzkum v jednom azylovém domě, ale vzhledem k tomu, že několik klientek na poslední chvíli výzkum odmítlo, jsem musela navštívit azylové domy dva. Abych zachovala objektivitu výzkumu, vybrala jsem velmi podobné azylové domy pro matky s dětmi. Azylový dům pro matky s dětmi v Litoměřicích a Kolpingův azylový dům v Praze. Oba tyto azylové domovy přijímají matky s dětmi a těhotné matky a oba tyto domovy apelují na to, aby se obyvatelka azylového domu během jednoho roku dokázala postarat o sebe a své děti mimo zařízení, přičemž se specializují na matky, které nezvládají dobře vedení domácnosti a starost o děti. V obou těchto zřízeních probíhají stejné aktivity jako například kurzy vaření a videotréninky interakcí.

Výsledky výzkumu:

Věk klientek AD se pohybuje od sedmnácti do čtyřiceti let.

Co se týká finanční situace obyvatelek azylových domů, šest z deseti dotazovaných klientek buďto ani neví kolik peněz má k dispozici, nebo má méně, než tisíc korun na týden pro sebe i své dítě/děti.

Pozitivní je, že téměř všechny klientky se alespoň dvakrát denně nají u stolu společně se svými dětmi.

Pět z deseti obyvatelek AD vaří nejčastěji těstoviny, další tři polévky a jiné potraviny ze sáčku a pouze dvě se snaží v rámci svých možností vařit racionálně.

Čtyři ze sedmi matek, které mají dítě chodící do školy, chystají svým dětem svačinu v podobě pečiva, dvě z dotazovaných matek svým dětem dají peníze na svačinu, ale nevědí co si dítě koupí.

Jako nejčastější nákup uvedly čtyři matky z deseti maso, zeleninu a ovoce, další čtyři jiné potraviny, které ale nejsou určené na vaření jako takové (bílé pečivo, tavené sýry) a zbylé dvě klientky jako nejčastější nákup uvádějí sladkosti a sladké nápoje.

Na otázku: „Co byste si přála nakupovat za potraviny, kdybyste nebyla omezená financemi?“ Tři dotazované odpovídají, že z jídla nic, čtyři uvádějí maso, ovoce, zeleninu a jiné hodnotné potraviny a další tři, pouze sladkosti pro děti.

Služby tréninkových pracovníků se ve výzkumu ukázaly jako vítané, využívá je sedm z deseti dotazovaných klientek.

Čtyři matky uvádějí nadváhu alespoň u jednoho ze svých dětí, jedna matka dochází se čtyřletou dcerou na kontroly k lékaři kvůli vysoké hladině cholesterolu a zbylých pět matek uvádí, že jsou jejich děti bez zdravotních problémů.

Výsledky výzkumu v číslech:

Tabulka č. 1: Finanční částka na potraviny pro matku s dětmi na dobu jednoho týdne

Varianty odpovědí	Počet odpovědí
Nevím	3
1 000 Kč	4
Méně než 1 000 Kč	3

Tabulka č. 2: Počet společných jídel matky a jejích dětí za den

Varianty odpovědí	Počet odpovědí
Třikrát a více	5
Dvakrát	4
Méně než dvakrát	1

Tabulka č. 3: Nejčastější připravované jídlo matky v azylovém domě

Varianty odpovědí	Počet odpovědí
Polévky a jiné potraviny ze sáčku	3
Těstoviny	5
Jiné	2

Tabulka č. 4: Svačina, kterou nosí děti z azylových domů do školy

Varianty odpovědí	Počet odpovědí
Pečivo	4
Nic	1
Nevím	2
Nechodí do školy	3

Tabulka č. 5: Nejčastěji nákupové potraviny, matky v azylovém domě

Varianty odpovědí	Počet odpovědí
Maso, zelenina, ovoce	4
Sladkosti a sladké nápoje	2
Jiné	4

Tabulka č. 6: Potraviny, které by si matka v azylovém domě přála nakupovat

Varianty odpovědí	Počet odpovědí
Maso a potraviny na vaření	4
Sladkosti	3
Nic	3

Tabulka č. 7: Využívání služeb tréninkových pracovníků v azylovém domě

Varianty odpovědí	Počet odpovědí
Ano	7
Ne	3

Tabulka č. 8: Zdravotní problémy dětí v azylovém domě

Varianty odpovědí	Počet odpovědí
Nadváha	4
Vysoká hladina cholesterolu	1
Ne	5

ZÁVĚR

Během psaní mé bakalářské práce, jsem získala mnoho poznatků a také spoustu zkušeností v oblasti práce s matkami i dětmi v azylových domech.

Snažila jsem se popsat hlavní poznatky o stravování matek s dětmi v azylových domech a zodpověděla jsem na tři hlavní otázky, které zaznívají už na začátku práce a jsou také cílem této práce.

Jaké mají matky s dětmi v azylových domech stravovací zvyklosti?

Jak už vyplývá z programů pro matky v azylovém domě ve čtvrté kapitole, v azylovém domě se většina matek učí jak správně a hodnotně stravovat sebe i své děti. Pokud matka odchází z azylového domu, stravování má pod kontrolou. Matka, která nastupuje do azylového domu často ne, což jasně ukazuje následující srovnání jídelníčků. První (**jídelníček A**) je dítěte matky, která nastoupila do azylového domu a druhý (**jídelníček B**) **téhož dítěte**, po třech měsících pobytu v azylovém domě.

Jídelníček A

Snídaně: nic (syn nechce snídat)

Svačina: (ve škole) dostane od matky 50kč a něco si koupí – konkrétně matka neví, co to je.

Oběd: špagety s párkem a kečupem

Svačina: sušenky

Večeře: chleba s taveným sýrem

Jídelníček B

Snídaně: rybí pomazánka, houska, rajske jablíčko, čaj

Svačina: jogurt s piškoty, voda

Oběd: zapečené brambory se šunkou a zeleninou

Svačina: banán

Večeře: Krupicová kaše

Večeře 2 : strouhaná mrkev s jablkem

Z jídelníčků je patrné, že azylový dům pomáhá matkám lépe hospodařit a hodnotněji stravovat své děti i sebe.

Nelze to ale takto zobecnit. Každý azylový dům má trochu jiný program (i když vařením se v nějaké míře zabývá většina) a každá matka si z pobytu odnese něco jiného. Setkala jsem se při své praxi s matkami, které odmítají chodit na kurzy vaření přesto, že vařit neumí. Přesvědčila jsem se, že některé matky vaří velmi dobře, jelikož měly dobrou přípravu z domova, ale jsou tu také matky, které vařit ani hospodařit nezvládají a i přes opakované upozornění tréninkových pracovníků pokynů nedbají.

Co vede matky v azylovém domě k jejich stravovacím zvyklostem?

Jak je již výše zmíněno, nelze říci, že každá matka samoživitelka, která se s dětmi/dítětem dostane do azylového domu, má špatné stravovací návyky, ale sociální pracovníce se v obou azylových domech, které jsem navštívila, shodují na tom, že většina matek špatné stravovací návyky má. Z rozhovorů se sociálními pracovníci vyplynulo několik následujících bodů, které zapříčiňují špatné stravovací návyky u klientek a jejich dětí.

a) Nedostatečná připravenost klientky na roli matky

- nízký věk matky
- nedostatečná příprava z domova

b) Špatné hospodaření s finančními prostředky

c) Obtížná životní situace a špatný psychický stav

- matka je v takovém stresu, že nemá chuť ani motivaci zajímat se o správnou životosprávu

d) Ovlivnění reklamou

- sociální pracovníce se svěřuje s tím, že bývá svědkem toho, jak matka kupuje dětem cukrovinky a sladkosti v domnění, že jsou zdravé. Často jsou právě tyto sladkosti a nepotřebné pochutiny příčinou toho, že má dítě mnohem dříve hlad,

jelikož jsou plné nezdravých cukrů a jejich cena není zrovna příznivá, takže matka koncem měsíce nevyjde s penězi.

e) Nákup nehodnotných potravin a pochutin

Sladkosti, cigarety, káva, alkohol...

Návrhy na zlepšení stravovacích zvyklostí matek s dětmi v azylových domech v kompetenci sociálního pracovníka

Během své studentské praxe v azylových domech jsem se přesvědčila o tom, že se stravovacími návyky obyvatelek i jejich dětí zabývají dostatečně.

Pokud mi něco málo v této problematice v zařízeních chybělo, tak to je odbornější osvěta. Umím si představit samu sebe v pozici sociální pracovníce v azylovém domě pro matky s dětmi – pokud bych se do této pozice někdy dostala, určitě bych se v zájmu lepších stravovacích návyků pokusila zařídit seminář s pediatrem či výživovým poradcem. Poté bych s klientkami a tréninkovými pracovníci vedla diskuzi o tom, jak skloubit přijatelnou cenu se správnými výživovými hodnotami.

I přes počáteční komplikace, hlavně ohledně rozhovorů s klientkami, jsem velmi ráda, že jsem se ve své bakalářské práci věnovala tématu, o kterém se mnoho nemluví. Další překážkou pro mě byl nedostatek informačních zdrojů, které by se týkaly konkrétně stravovacích zvyklostí sociálně znevýhodněných skupin, a proto doufám, že má práce může být v budoucnu užitečná i jiným studentům a pracovníkům.

POUŽITÉ INFORMAČNÍ ZDROJE

- BENEŠOVÁ, L. 1995. Azylové domy pro matky s dětmi. Diplomová práce: Univerzita Karlova v Praze.
- HORTIS, S. 1995. Cigáni v Uhorsku: o dnešnom stave, zvláštnych mravoch a spôsobe života, ako aj o ostatných vlastnostiach Cikánov v Uhorsku. Štúdio – dd ISBN 8096726323
- KVARDOVÁ, J. 2007. Azylové domy pro matky s dětmi jako jedna z forem sociální pomoci. Diplomová práce: Masarykova Univerzita.
- MARHÁNKOVÁ, J. 2011. Matky samoživitelky a jejich situace v České republice. Gender studies.
- MATOUŠEK, O. 2011. Sociální služby. 2. Vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0041-3
- MATOUŠEK, O. 2013. Encyklopedie sociální práce. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0366-7
- MATOUŠEK, O. 2008. Slovník sociální práce. 2. Vydání. Praha: Portál. ISBN978-80-7367-368-0
- MATOUŠEK, O. PAZLAROVÁ, H. 2014. Podpora rodiny. Praha: Portál.
- NAVRÁTILOVÁ, J. 2013. Azylové domy pro matky s dětmi. In Matoušek, Praha: Portál
- NOVOTNÁ, V. 2001. Sociálně-právní ochrana dětí. Praha: Institut pro místní správu.

SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

[1] Oficiální stránky ministerstva práce a sociálních věcí. Pomoc v hmotné nouzi.

[cit. 2014-04-15].

Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/5>

[2] Oficiální stránky ministerstva práce a sociálních věcí. Dávkový systém nemocenského pojištění. [cit. 2014-04-15].

Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/7#dsnp48>

[3] Oficiální stránky Azylového domu pro matky s dětmi v Litoměřicích. Domov pro matky s dětmi. [cit. 2014-05-05].

[4] Oficiální stránky Kolpingova azylového domu pro matky s dětmi v Praze. Kolping [cit. 2014-15-05].

Dostupné z: <http://www.kolpingpraha.cz/cs/socialni-sluzby/>

z: <http://www.diakoniecceltm.cz/nase-sluzby-a-zarizeni/domov-pro-matky-s->

Rozhovory se sociálními a tréninkovými pracovníci AD, klientkami AD a romskou rodinou.

PŘÍLOHA A

Ilustrační kazuistika

Slečna Kateřina se stala matkou v devatenácti letech. Dnes je jí jednadvacet let a má dvouletou dceru. Do azylového domu se dostala poté, co se rozešla s přítelem, otcem své dcery, se kterým žila tři roky, tedy rok předtím, než se jim narodila dcera. Důvodem rozchodu byla závislost na pervitinu otce dítěte. Kateřina abstinguje od té doby, kdy zjistila, že je těhotná. Přesto je podmíněčně vyloučená z azylového domu, jelikož byla jednou pozitivní na pervitin. Prý „ujela“. Nyní se opravdu snaží dodržovat všechna pravidla.

Rodinná situace dotazované

Svého otce Kateřina nezná, narodila se v době, kdy její matka žila v azylovém domě, kterého je sama nyní klientkou.

Když jí byly čtyři roky, její matka si našla byt a spolu s o tři roky starším Katčíným bratrem mohli azylový dům opustit. (Předtím jim byl opakovaně prodloužen pobyt v azylovém domě.) Po šesti letech společného soužití matka opětovně propadla alkoholové závislosti a musela nastoupit na protialkoholní léčení, přičemž děti byly umístěny do dětského domova. Odtamtud Kateřina odešla v osmnácti letech po dokončení studia na učilišti. Záhy se nastěhovala k příteli, který už v té době byl drogově závislý, a Kateřina s ním začala brát pervitin. Poté, co se rozešli, neměla Kateřina se svou dcerou kam jít, proto kontaktovala azylový dům pro matky s dětmi. (V době kdy byla sepisována žádost, byla matka negativní na návykové látky, ale vzhledem k drogové minulosti musela být pod kontrolou. Po třech týdnech pobytu v azylovém domě požila drogu, když jí byla nabídnuta kamarádkou, se kterou se sešla na procházce v parku.)

Ekonomická situace dotazované

Po zaplacení nájmu za azylový dům, (platí se devadesát korun za dospělého a padesát korun za dítě na den.) zbylo Kateřině padesát korun na týden, tedy dvě stě korun na měsíc. Nemá ještě vyřízené sociální dávky, na čemž už pracuje spolu se sociální pracovnící. Potraviny do zásoby má a pečivo i hygienické pomůcky dostává ze zásob z darů azylového domu.

Zvládání provozu domácnosti u dotazované

Vaření:

Podle svých slov slečna Kateřina vařit moc neumí – neměl jí to kdo naučit. Navštěvuje ale kurzy vaření v azylovém domě a chce se to naučit. Doposud nejčastěji vařila krupicovou kaši, zapečené brambory. Ráda by uměla i složitější jídla za dobrou cenu.

Úklid:

S úklidem klientka nemá problém, dokonce ji baví a je to pro ni druh odpočinku a odreagování.

Hospodaření s penězi:

Vzhledem k tomu, že Kateřina žila s drogově závislým přítelem, neměla možnost si hospodaření s financemi plnohodnotně vyzkoušet. Až bude mít svůj příjem, bude po tréninkové pracovníci vyžadovat asistované nákupy, jelikož má dojem, že i když nějaké peníze má, mohla by je utratit za zbytečnosti.